

Коли сполучник поєднує три або більше слова, словосполучення або речення, то зазвичай він розташовується перед останнім елементом, а попередні елементи розділяються комами. Наприклад:

На столі лежить червоний пенал, зелений олівець і біла гумка.

На столе лежит красный пенал, зеленый карандаш и белая резинка.

В китайській мові будова такого речення подібна:

在桌子上有一个红色的文具盒、一支绿色的铅笔和一个白色的橡皮擦。

В українській та російській мовах при перерахуванні однорідних членів речення сполучник «і» («и») може повторюватися декілька разів, але в китайській мові сполучник «和» не повторюється, а тому опускається цілком або з'являється лише перед останнім елементом. Наприклад:

Чоловіки і жінки, старі і молоді, усі взяли участь у боротьбі.

Мужчины и женщины, старые и молодые, все приняли участие в борьбе.

男女老少都参加了战斗。

У цьому випадку в китайському варіанті сполучник був опущений, усі чотири слова («чоловіки», «жінки», «старі», «молоді») написані разом, без розділових знаків та сполучників. Розглянемо ще один приклад:

Сьогодні ввечері він з'їв і рибу, і курку, і картоплю, і огірки.

Сегодня вечером он съел и рыбу, и курицу, и картофель, и огурцы.

他今天晚上吃了鱼、鸡肉、土豆和黄瓜。

З даного прикладу ми бачимо, що єдиний сполучник «和» («и») був використаний лише один раз перед останнім членом речення.

3. Порівняння випадків, коли можна опустити єдиний сполучник «і»:

В українській та російських мовах при сполученні двох слів або словосполучень не можна опускати сполучник «і» («и»). Наприклад:

Мої тато і мама пішли в магазин за покупками.

Мои отец и мать пошли в магазин за покупками.

В даних реченнях використання єдиного сполучника «і» («и») обов'язкове, інакше в реченні буде граматична помилка. В китайській мові сполучник «和», який поєднує два слова або словосполучення, зазвичай також не опускається, лише в деяких випадках, коли ці два елементи тісно між собою пов'язані і часто вживаються разом. Наприклад, якщо ми перекладемо попереднє речення, то в ньому сполучник «і» може бути опущений, оскільки слова «тато» і «мама» зазвичай використовуються разом.

爸爸妈妈出去买东西了。

(дослівно: Тато мама пішли в магазин за покупками).

你和我都不是北京人。(Ти і я не з Пекіну). Або:

你我都不是北京人。(Ти я не з Пекіну).

Висновки

Існує багато мов, і всі вони мають спільні та відмінні якості. Порівняльний аналіз граматичних явищ сприяє кращому та глибшому розумінню мов, а також може допомогти зменшити кількість помилок на письмі та в усному мовленні. На прикладі порівняння єдиного сполучника «і»/«и»/«和» в українській, російській та китайських мовах ми з'ясували, що в усіх цих мовах є спільні та відмінні характеристики. Вчителі, які викладають китайську мову на початковому рівні, мають пояснювати студентам граматичні явища з точки зору їхньої рідної мови, акцентуючи увагу на обмеженнях, яких може зазнавати сполучник. Це, безперечно, полегшить процес вивчення іноземної мови, а також допоже закласти міцну основу для подальшої мовної практики.

Література:

1. 唐为群 汉语连词«和/et»对比研究及其类型学考察. / 法国研究 – 2013年№91. – 94–99页.
2. 杨丽周 泰汉常用并列连词语法功能比较. / 云南民族大学 东南亚南亚语言文化学院 – 云南师范大学学报 (对外汉语教学与研究版) – 2012年7月第10卷第4期. – 70–75页.
3. 钟水芳兰 现代汉语连词对比研究. / 浙江大学硕士学位论文. – 2012年5月. – 58-73页.
4. 毛瑜 英汉并列连词语义、结构及功能的对比研究. / 湖北科技学院外国语学院. – 商界论坛. – 2014年8月. – 287页.
5. 周刚 汉、英、日语连词语序对比研究及其语言类型学意义. / 日本东京外国语大学外国语学部. – 语言教学与研究. – 2001年05期. – 42–54页.
6. Ющук І. П. Українська мова / І. П. Ющук. – К.: Либідь, 2004. – 640 с.
7. Сичинава Д. В. Части речи / Д. В. Сичинава // Материалы для проекта корпусного описания русской грамматики (<http://rusgram.ru>). – М., 2011.

УДК 821.133.1.09.-1-3:811.133.1'373.43

О. П. Ковальчук, В. Д. Ковальчук,

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, Дрогобицька гімназія, м. Дрогобич

ПРОБЛЕМА УТВОРЕННЯ І ВЖИВАННЯ НЕОЛОГІЗМІВ У ПОЕЗІЇ ТА ПРОЗОВИХ ТВОРАХ ФРАНЦУЗЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

У статті висвітлено та проаналізовано погляди вітчизняних та зарубіжних науковців щодо вживання французьких неологізмів у прозі та поезії. На основі узагальнення досліджень розкрито та обґрунтовано проблему утворення неологізмів у французькій літературі, вміння авторів працювати з іношомовним текстом, навички розуміння іноземної мови, знання практики перекладу.

Ключові слова: неологізм, семантична неологія, поетичний неологізм, синтагматичний неологізм, деривація.

THE PROBLEM OF FORMATION OF NEOLOGISMS IN FRENCH LITERATURE

The views of national and foreign scholars on employment of french neologisms in poetry and in prose have been discussed and analyzed in the article. Based on generalization of studies the problem of formation of neologisms in french literature, ability of authors to work with foreign text, knack of understanding of foreign language, knowledge of practice of translation.

Key words: neologism, semantic neology, poetical neologism, syntagmatical neologism, derivation.

ПРОБЛЕМА ОБРАЗОВАНИЯ И ПРИМЕНЕНИЕ ФРАНЦУЗСКИХ НЕОЛОГИЗМОВ В ПОЭЗИИ И В ПРОЗЕ

В статье освещены и проанализированы взгляды отечественных и зарубежных учёных на употребление французских неологизмов в прозе и поэзии. Раскрыто и обосновано проблему образования неологизмов во французской литературе, умение авторов работать с иностранным текстом, навыки понимания иностранного языка, знание практики перевода.

Ключевые слова: неологизм, семантическая неология, поэтический неологизм, синтагматичный неологизм, деривация.

Мета даної статті полягає у дослідженні проблеми утворення і вживання неологізмів французькими поетами та письменниками, розкритті шляхів їх утворення.

Цю проблему розглядали у своїх працях такі лінгвісти, як Л. Гільбер, Л. Мерсьє, Р. Лебег, Ф. Бар, М. Ріффатер, К. Анжле, А. Доппань, Ф. де Соссюр та ін. З цією метою у статті розглядаються історичні передумови та особливості утворення неологізмів у французьких прозових творах та поезії. Л. Гільбер у своїй праці «Визначення поняття неології» розглядає проблему в історичному аспекті. Л. Мерсьє, вибираючи заголовок для свого словника, віддає перевагу термінові неологія, зареєстрованому *Словником Академії 1762 року*, але в підзаголовку дає визначення «або *Словник нових слів до відродження, або взятих у нових значеннях*», і встановлює протиставлення між неологією і неологізмом: «неологія» завжди береться у ліпшому сенсі, «неологізм» – у гіршому, між цими двома словами та ж різниця, що й між «релігією» і «фанатизмом», «філософією» і «філософізмом». В ту епоху, як і в часи Вожля (Vaugelas), неологізм залишався недозволеним, Мерсьє намагався визначити нове відношення в еволюції мови, яка відчувалася в його час мабуть більше, ніж в будь-який інший період історії. Завдяки параметрам історії нам вдається вловити трансформацію мови, досягти такого знання. Тобто, завдяки порівнянню стану мови в минулому з її сьогоденнішим, що дозволяє передбачити її майбутній інший стан. Зміна мови вловлювана через розрив, що виникає між мовою одного покоління і попередніх поколінь. Читання текстів минулих століть змушує нас відчувати, що деякі терміни і звороти, немов би застаріли, навіть якщо ми їх розуміємо одразу.

Гільбер розрізняє неологію як рух еволюції, що оживлює мову в її фонологічній, граматичній і синтаксичній системах, та лексичну неологію, яка полягає в індивідуальних твореннях слів. Це значення слова, під кутом мовної творчості, додає свій нюанс до визначення цієї мовної одиниці: це не найменша одиниця мови, але служить відправною точкою в лінгвістичному аналізі, вона дає доступ до поняття і допускає з'єднання із думкою і світом, вона є місцем зустрічі архаїзму та інновації [1, с. 77].

Гільбер у своїй праці пропонує типологію неологізмів. 1. Проблема фонологічної неології – це проблема творення фонологічної субстанції. Формування нової фонологічної послідовності обмежене соціальною потребою комунікації, яка змушує використовувати угруповання позначуючи (звукова форма слова) + позначуване (смісловий зміст слова), що вже існувало в мові або у певній мові-джерелі. Творення фонологічної субстанції від вже існуючої може відбуватися шляхом аббревіації, адаптації слів іншомовного походження.

2. Синтаксична неологія – це всяке утворення, яке здійснюється комбінуванням вже існуючих в мові елементів. Комбінування представлене у вигляді лексичного (база і афікс), але також і фрастичного. Щодо афіксації, Гільбер виділяє процес суфіксації, префіксації, парасинтетичного утворення, складання; синтагматичної деривації.

3. Семантичною неологією називають будь-яку зміну смислу, що відбувається в одному з трьох значущих аспектів лексеми, якщо при цьому не відбувається зміна її звукової форми. Перша форма семантичної неології – та, що здійснюється у зміні групування сем, які належать лексемі, відповідно до різних якостей. Ці якості були описані риториками під назвою синекдоха, метафора, порівняння, метонімія. Друга форма – та, що впливає на граматичну категорію лексеми. Третя може бути названа соціологічною, вона стосується слів, які переходять до словника загального вжитку з мови техніки, з діалектів.

4. Неологія через запозичення полягає у переході мовного знака, взятого з однієї мови, де він функціонував за властивими для неї правилами, в іншу, де він є включеним у нову мовну систему.

5. Графічна неологія полягає в опозиції між розмовною і писемною мовою як джерело творення слів і значень. Гільбер вказує на те, що перехід слів з одного кодексу правил в інший дозволяє створювати нові форми. Неологізм «живе» тільки протягом часу, зайнятого висловлюванням його творця, якщо він не відповідає вимогам мовної спільноти. Вивчення умов прийняття неологізму і його поширення є, отже, необхідним аспектом при вивченні його створення [2, с. 184].

Раймонд Лебег виступає на захист французької мови від англо-американського впливу, який передбачає антифранцузьку кампанію, радить зважити шанси виживання неологізмів. Лебег вказує на те, що у Франції XVI століття була подібна ситуація. У мові налічувалися численні випадки утворення і зникнення слів. В загальному у велетенському припливі термінів, що збагатили французьку мову починаючи з Людовика XI до останніх Валуа, можна виділити три джерела книжного походження: переклади, технічні твори, збірники поезій. У всіх галузях знання розвиток пізнання супроводжувався обов'язково проникненням в мову слів, запозичених із грецької, латинської, італійської. Ці необхідні слова залишилися в мові. Зникли тільки ті, що використовувалися занадто рідко, або мали важку вимову. Автор обмежується розглядом поетичних збірок. Якщо Маро (Marot) і інші поети Двору Франсуа I задовольнялися розмовною мовою, то дві школи: Великі Придворні Поети (Grands Rhétoriqueurs) і Плеяда (Pléiade), створили велику кількість слів. Поети першої школи примножували латинізми, нерідко вони розміщували їх в рифму, тому найчастіше відбирали для себе пишні рифми: *signacles, substancles, pédiseque...*

Порівнюючи народну французьку мову з грецькою і латинською, освічені люди жалілися на її бідність. Тому, поети Плеяди, опираючись на «Поетичне мистецтво» Горація, намагалися збагатити французьку. Багато неологізмів вони запозичували в інших, часто самі створювали їх. Цей приклад наслідували інші поети. Поетичні неологізми другої половини XVI століття належать до трьох категорій: складені прикметники, похідні від власних імен прикметники, слова із зменшувальними суфіксами. Більшість з них можна знайти у словниках застарілих слів.

«Принца поетів», Ронсара (Ronsard) вважають автором великого числа неологізмів. Коли він імітує Петрарку та італійських петраркістів, то включає до своїх віршів тосканські слова. Коли він вдається до нелатинських поетів, не скупиться на слова зі зменшувальними суфіксами. Коли бере за взірць Гомера, творить слова-кальки з грецької. Потім, захоплений своєю фантазією, вигадує найвищий ступінь порівняння на *-ime*. Але, сім років пізніше, Ронсар усуває їх із свого першого колективного видання. У своїх перевиданнях він замінює загальноживаними словами такі неологізми як *lunapreslautres, babattre, avant-penser, désenflammer*. У своїх пізніх творах Ронсар все ще вживає і зберігає деякі новоутворення.

У XVII столітті широко використовувався бурлескний стиль. Франсіс Бар дає визначення синтагматичних неологізмів. Суть їх утворення полягає у намаганні побудувати, як це робили би з простим словом, вже визначений іменник, пе-

редбачити ціле речення; в одному і другому випадку, часто елементом незвичайної конструкції служить буденний вираз. Поети цієї доби нерідко вводять у непрямую мову вирази ввічливості, укорочення фрази може послужити показові жестів, які її супроводжують. В загальному, в способах творення відносно нормальних неологізмів несподіваного менше: деривація і складання більшості придуманих слів здійснюється через посередництво звичайних граматичних елементів і на основі вокабул, взятих з мови. Деякі префікси і суфікси можуть отримувати експресивну вартість в окремому контексті: так, префікс *de* або *des* дозволяє виразити раптову зміну ситуації. Автор аналізує також слова, похідні від власних імен. У творчості бурлескних поетів вони можуть бути утворені традиційно; це випадок похідних на *-ois*, спосіб утворення яких зародився ще напередодні XVII століття. Цікаво бачити, як назва назва королівства утворюється від імені маленького острівця Ітака; персонаж Скаррона (*Scarron*) представляє себе так: *Je suis d'Ithaque en Ithaqois* (*Я з Ітаку в Імакії*). До того ж «*Ithaqois*» у Скаррона означає мову, якою говорили островітяни [3, с. 64].

Незвичне може бути одержаним через нагромодження префіксів, наприклад, Дасусі (*Dassouci*) називає впливового персонажа архипротонотаблем (*un archiprotonotable*). У слові *désembatonne* теж простежується нагромодження префіксів, в той же час, тут ефект полягає в тому, що Скаррон утворив неологізм на основі архаїзму. Ще один складний випадок, що викликає здивування, полягає у використанні частки з наукового стилю для вираження швидше «низького» поняття, з поганим запахом:

...*Cotrets et fagots allumés*
Et brandons anti-parfumés

Предметом дослідження у М.Ріффатера є поетичний неологізм. Ріффатер намагається показати, як неологізм включається у текстову систему значень і форм. Зрозуміти його функцію можна тільки визнавши, що неологізм є результатом деривації на основі початкових даних, за правилом, спільним для всіх слів літературної фрази. Його своєрідність завдячується не ізолюваності, а навпаки, строгому дотриманню включеності до семантичних і морфологічних послідовностей, для яких він є вищою мірою завершеності або взаємодії. Це міркування автор пояснює на прикладі слова-новоутворення *grouillis*, яке вживає Поль Клодель (*Claudiel*), описуючи скульптурні потвори, якими рясніють фасади готичних соборів. Навіть в ізолюваному вигляді, поза контекстом, цей неологізм був би вражаючим, бо його неможливо сприймати, не співставляючи з *grouillement* (*кишіння*), яке він, ніби оновлює. Вже той факт, що змінилася звукова форма слова, притягує увагу до змісту слова і підкреслює його, звичайно при умові, що таке викривлення слова не зробить його невпізнаним. Ця зміна запрошує усвідомити зв'язок між основою і всіма словами на *-ouille*, з яких жодне, крім *mouiller* (*зволожувати*), не має приємного значення. Накінець, *-is* фігурує у численних популярних і фамільярних формах.

Крістіан Анжле пробує дати відповідь на питання – в якій мірі неологія Андре Жіда відкриває оригінальність його стилю. Спочатку лінгвіст зупиняється на розгляді численних неологізмів на *-ance*, що зустрічаються у Жіда. Надзвичайного розмаху дістало використання цього суфікса у символістів. У Андре Жіда, ніколи не переставав бути символістом, їх налічується щонайменше двадцять два. Автор викладу вважає, що поет не був творцем цих слів, хоча у нього вони не є запозиченнями. До їх числа належать: *ambiance* (оточення), *remémorance* (нагадування), *nuisance* (шкода), *plaisance* (призначений для розваги) та ін. Численнішими від цих похідних, і цікавішими, є неологізми, одержані негативною префіксацією. Так, наприклад, дієслово *désespérer* (впасти в розпач) існує у французькій мові. Але Жід зумів надати йому нового значення, і разом з тим характер слова змінився: *J'espère après avoir exprimé sur cette terre tout ce qui attende en moi, satisfait, mourir complètement désespéré.* – (Надіюся, що виразивши на цій землі все, що чекало в мені, задоволений, я помру звільнений від всіх зобов'язань). Тут *désespéré* не означає «у розпачі». Він зумів використати свою надію, віддати все, що чекало в ньому. Тут він *désespéré*, так як міг би бути *désengagé* (звільнений від якогось зобов'язання). Таким чином, Жід оновлює складене слово, заново руйнуючи його.

Проблему утворення неологізмів у Раймонда Кено досліджував вчений Альбер Доппанн. Спосіб, яким охоплює Кено феномен мови, викликає у лінгвіста бажання говорити про «тотальну неологію» [4, с. 4–5]. Його потреба впливати на мову проявляється на різних рівнях. Доппанн не обминає жоден з них, враховуючи найелементарніші, які найпомітніші для читача. Таким є графізм, написання слів, яке у Кено виходить за рамки офіційної орфоєпії для того, щоб одержати більш придатну для вимови форму: *kidan* замість *quidam* (дехто); *sommon* замість *sumum* (верх, межа) і т.д., Кено вводить «знак обурення». Для яснішого бачення способів творення слів у Кено лінгвіст послідовно розглядає суфіксацію, префіксацію та інші прийоми. Ось кілька прикладів іменників, одержаних суфіксальною деривацією: *-aille* – *manifestaille* (від проявляти – *manifeste*); *-ation* – *pleuvation* (від дощити – *pleuvoir*); *-ise* – *la vaillantise* (від сміливий – *vaillant*). Кено створив цілий ряд дієслів, серед них: *cycler* (їхати на велосипеді), *echoer* (відлунювати), *néologiser* (створювати неологізми); такі прикметники, як наприклад: *déchaussette* (від дієслова «роззувати» – *déchausser*), *infirmeux* (від іменника «каліка» – *infirme*), *charivarique* (від іменника «шум» – *charivari*); його прислівники: *barbarement* (від прикметника «варварський» – *barber*), *crépusculairement* (від прикметника «сутінковий» – *crépusculaire*), *décourageusement* (від дієслова «засмучувати» – *décourager*).

Висновок. Обґрунтування проблеми утворення неологізмів у французькій мові дає можливість не лише збагатити обсяг своїх знань чи бачення вже відомої проблеми зарубіжними вченими, чи, згідно з О.Потебнею, розширити свою духовну культуру, вона є вартісною як процес. Незамінним є її значення для розвитку навичок сприймання, розуміння іншомовного тексту, для збагачення словникової бази, для розвитку вміння оперувати знаннями, вміння і навичок письмового та усного перекладу.

Література:

1. Войтюк М. А. Лексикологічні та лексикографічні дослідження сучасних французьких лінгвістів / М. А. Войтюк // Іноземна філологія. – Вип. 26. – Львів, 1971. – С. 76–85.
2. Колесник І. Г. К вопросу о неологизмах существительных в современном французском языке / И. Г. Колесник. – В зб.: Питання словотвору. – К., 1979. – С. 182–185.
3. Мандзак І. А. Словотворчі особливості неологізмів сучасної французької мови / І. А. Мандзак // Іноземна філологія. – Вип. 4. – Львів, 1976. – С. 64–68.
4. Помірко Р. С. Зредуковані форми слів у еволюції романських мов / Р. С. Помірко // Іноземна філологія. – Вип. 105. – Львів, 1993. – С. 3–10.